

**Розглянуто на засіданні
Науково-методичної ради
Кіровоградського
Кіровоградського інституту
людини
розвитку людини
Пупишева
протокол № _____
«___» _____ 2019 р.
від «___» _____ 2019 р.**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор
інституту розвитку
_____ В.Я.

ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЮ) У КІРОВОГРАДСЬКОМУ ІНСТИТУТІ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Це Положення щодо протидії булінгу (цькуванню) у Кіровоградському інституті розвитку людини (далі – Положення) регламентує організацію роботи щодо запобігання та протидії булінгу та розроблене у відповідності до документів, перелічених у Додатку 1.

1.2. Основною метою щодо протидії булінгу є психологічне, фізичне, економічне забезпечення та підвищення ефективності освітнього процесу Кіровоградського інституту розвитку людини (далі – Інститут), формування негативного ставлення до булінгу, захист психологічного здоров'я і соціального благополуччя всіх його учасників: здобувачів вищої освіти, педагогічних і науково-педагогічних працівників, співробітників.

1.3. Головними завданнями є ознайомлення здобувачів вищої освіти з поняттям «булінг», його видами та проявами; навчання конструктивним формам спілкування, поведінкових реакцій; зняття деструктивних елементів у поведінці; творче вирішення конфліктних ситуацій; усвідомлення і прийняття відмінностей; розвиток адекватного рівня самооцінки й самоконтролю; формування навичок саморегуляції, внутрішніх афективних процесів та емоційної адекватності у контактах студентів із навколишнім світом; підвищення рівня самосвідомості студентів, встановлення зв'язку із власним внутрішнім «я» та один із одним; вміння вільно виражати почуття.

1.4. Робота щодо протидії булінгу базується на ряді концептуальних положень Конституції України, законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», наказів Міністерства освіти і науки України, Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)», рішень Вченої ради з урахуванням органічного взаємозв'язку процесу навчання та виховання.

II. ФОРМИ ТА ОЗНАКИ БУЛІНГУ

2.1. Виходячи із практичних спостережень, можна визначити такі форми булінгу:

- фізичний булінг – умисні поштовхи, удари, стусани, побої, нанесення інших тілесних ушкоджень, різного виду знущання, образливі жести або дії, пошкодження особистих речей та інші дії з майном (крадіжка, грабіж, ховання особистих речей жертви), фізичні приниження та ін.;

- сексуальний булінг є підвидом фізичного та означає дії сексуального характеру. Його важко розпізнати, тому що жертва сексуального булінгу панічно боїться розповісти про це дорослим, замикається в собі, постійно плаче на самоті, категорично відмовляється надавати будь-яку інформацію, може вчиняти спроби суїциду.

- психологічний булінг – насильство, пов'язане з дією на психіку, що завдає психологічного травмування шляхом словесних образ або погроз, переслідування, залякування, якими навмисно заподіюється емоційна невпевненість жертви. До цієї форми можна віднести:

– вербальний булінг: образливе ім'я, з яким постійно звертаються до жертви, обзивання, поширення образливих чуток, словесне приниження, бойкот та ігнорування, залякування, використання агресивних жестів та інтонацій голосу для примушування жертви до здійснення певних дій, систематичні кепкування з будь-якого приводу;

– кібербулінг – новітній спосіб знущання з використанням електронних засобів комунікації, який включає приниження та цькування за допомогою мобільних телефонів, гаджетів, Інтернету.

2.2. Типовими ознаками булінгу (цькування) є:

- систематичність (повторюваність) діяння;

- наявність сторін – кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності);

- дії або бездіяльність кривдника, наслідком яких є заподіяння психічної та/або фізичної шкоди, приниження, страх, тривога, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника та/або спричинення соціальної ізоляції потерпілого.

III. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ТА ФУНКЦІЇ РОБОТИ, СПРЯМОВАНІ НА ПРОТИДІЮ БУЛІНГУ

3.1. Цькування дітей з боку однолітків, так званий булінг, – сьогодні одна з найбільш поширених проблем освітніх організацій, яка істотно збільшує ризик суїциду серед молоді, призводить до ескалації агресії і насильства в колективі, зниження успішності, емоційних і невротичних проблем.

Профілактика булінгу передбачає роботу за такими напрямками:

- ознайомлення професорсько-викладацького складу Інституту з особливостями поширення масових негативних явищ серед здобувачів вищої освіти та загальноприйнятими у світі поняттями «булінг», «третирування», «цькування» з огляду на розуміння проблеми насильства над дітьми та його видами (висвітлення матеріалів на засіданнях кафедр);

- просвітницька робота відділу наукової та виховної роботи серед студентської молоді щодо попередження насильства з використанням основних форм просвітницької роботи, а саме: лекційної роботи, міні-лекцій, круглих столів, бесід, диспутів, годин відкритих думок, усних журналів, кінолекторіїв, організації конкурсів, фестивалів, акцій, створення клубів із правових знань;

- формування правосвідомості і правової поведінки студентів, відповідальності за своє життя, розвиток активності, самостійності, творчості здобувачів вищої освіти, створення умов для самореалізації особистості;

- формування у викладачів та батьків навичок ідентифікації насильства як у своїй поведінці, так і в поведінці дітей з метою формування умінь виокремлювати існуючу проблему;

- створення в Інституті умов недопущення булінгу та відповідного середовища в освітній установі для профілактики та боротьби з негативними соціально-педагогічними наслідками цього явища;

- зміцнення захисних сил особистості та організму в протистоянні цькуванню як для здорових студентів, так і для тих, хто вже має соматичну або психічну патологію;

- проведення бесід зі здобувачами вищої освіти з метою профілактики булінгу, виступи провідних спеціалістів у системі профілактичної роботи щодо подолання різноманітних форм агресивної поведінки серед підлітків.

3.2. Основними функціями щодо протидії булінгу є:

- діагностика – соціальне і психологічне вивчення здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників, груп і колективів, моніторинг соціальних процесів та психічного розвитку окремих студентів, визначення причин, що ускладнюють особистісний розвиток, навчання та взаємини в колективі;

- корекція – здійснення психолого-педагогічних заходів з метою усунення відхилень у психічному та особистісному розвитку і поведінці, подолання різних форм девіантної поведінки (у разі недостатності психопрофілактичної роботи та за умови необхідності, своєчасності та ефективності застосування методів психокорекції та загальної психотерапії);

- реабілітація – надання психолого-педагогічної і соціальної допомоги студентам, які перебувають у кризовій життєвій ситуації, з метою адаптації їх до умов навчання в Інституті та соціального середовища;

- профілактика – своєчасне попередження відхилень у психічному та особистісному розвитку, міжособистісних стосунках, запобігання конфліктним ситуаціям в освітньому процесі, попередження наркоманії, алкоголізму, суїцидів, расової і соціальної нетерпимості, аморального способу життя та ін.;

- психологічна просвіта – підвищення психологічної культури всіх учасників освітнього процесу – здобувачів вищої освіти, викладачів, співробітників.

3.3. Використання потенціалу навчальних предметів, які вивчаються в Інституті. Це предмети, які присвячені:

- 1) здоров'ю, здоровому способу життя та фізичній культурі;
- 2) особистісному розвитку та плануванню кар'єри.

3.4. Використання методу кейс-стаді в цілях антибулінгової роботи. Наприклад, викладач пропонує студентам кейси з випадками булінгу. Завдання полягає в тому, щоб студенти в групах написали кращу кінцівку наданих сценаріїв. Виконана робота оцінюється викладачем та однокласниками за такими критеріями: вираження емпатії до жертви булінгу в сценарії; запропоновані стратегії для реагування на інцидент; визначені ресурси для допомоги та підтримки особи; надання реалістичних стратегій для допомоги створити середовище, яке приймає та поважає відмінності.

3.5. Виховання студентської молоді здійснюють відповідно до принципів науковості, системності, наступності, природовідповідності та зв'язку з реальним життям.

IV. ТЕХНОЛОГІЇ РЕАГУВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ІНСТИТУТУ НА ВИЯВЛЕНІ АБО ВСТАНОВЛЕНІ ФАКТИ БУЛІНГУ

4.1. Якщо викладач або інший працівник Інституту став свідком булінгу, то він має повідомити директора Інституту незалежно від того, поскаржилась йому жертва булінгу чи ні.

4.2. Після отримання звернення від постраждалого відповідна особа в письмовій формі інформує директора про випадок булінгу.

4.3. Директор розглядає таке звернення та з'ясовує всі обставини булінгу. Надалі він скликає засідання комісії з розгляду випадків булінгу та окреслює подальші дії. Якщо комісія визнала, що це був булінг, а не одноразовий конфлікт, то очільник закладу зобов'язаний повідомити уповноважені підрозділи органів Національної поліції України та Службу у справах дітей.

4.4. До складу такої комісії можуть входити викладачі, батьки постраждалого та булера, очільник закладу та інші зацікавлені особи.

4.5. У разі, якщо комісія не кваліфікує випадок як булінг, а постраждалий не згоден із цим, то він може одразу звернутись до органів Національної поліції України. Але за будь-якого рішення комісії очільник закладу забезпечує психологічну підтримку всім учасникам випадку.

4.6. У відповідності до вимог ст. 173-4 Кодексу України про адміністративні правопорушення штраф за цькування становить від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів або від 20 до 40 годин громадських робіт. Якщо булінг вчинено групою осіб або повторно протягом року після

накладення адміністративного стягнення, штраф буде більшим – від 100 до 200 мінімумів або громадські роботи на строк від 40 до 60 годин.

4.7. Неповідомлення очільником закладу освіти уповноважених підрозділів органів Національної поліції України про випадки булінгу учасника освітнього процесу тягне за собою накладення штрафу від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк до 1 місяця з відрахуванням до 20 відсотків заробітку.

Додаток 1

ПЕРЕЛІК НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ПИТАННЯ ЩОДО ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ

1. Конституція України
2. Закон України «Про освіту»
3. Закон «Про вищу освіту»
4. Закон України від 18.12.2018 р. № 2657-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)»
5. Конвенція ООН про права дитини (ратифіковано 27 лютого 1991 року).
6. Конвенція про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці № 182 Міжнародної організації праці (ратифіковано 5 жовтня 2000 року).
7. Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (ратифіковано 20 червня 2012 року).
8. Рекомендація CM/Rec (2009) 10 Комітету міністрів Ради Європи про викоренення всіх форм насильства щодо дітей.
9. Сімейний Кодекс України.
10. Кримінальний процесуальний Кодекс України.
11. Кримінально-виконавчий Кодекс України.
12. Кодекс України про адміністративні правопорушення.
13. Закон України від 24 січня 1995 року № 20/95-ВР «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» (зі змінами)
14. Закон України від 26 квітня 2001 року № 2402-III «Про охорону дитинства» (зі змінами).
15. Закон України від 7 грудня 2017 року № 2229-VIII «Про запобігання та протидію домашньому насильству».
16. Спільний наказ Міністерства соціальної політики України, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України від 19 серпня 2014 року № 564/836/945/577 «Про затвердження Порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або загрози його вчинення», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 10 вересня 2014 року за № 1105/25882.

17. Спільний наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерства внутрішніх справ України від 7 вересня 2009 року № 3131/386 «Про затвердження Інструкції щодо порядку взаємодії структурних підрозділів, відповідальних за реалізацію державної політики щодо попередження насильства в сім'ї, служб у справах дітей, центрі соціальних служб для сім'ї, дітей і молоді та відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів із попередження насильства в сім'ї».

18. Лист Міністерства освіти і науки України від 18 травня 2018 року № 1/11-5480 «Методичні рекомендації щодо запобігання та протидії насильству».